

SZAKDOLGOZAT

**Szentpéteri Lizett Panna
Óvodapedagógus szak**

**Kaposvár
2024.**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Óvodapedagógus szak

**A ZENEI TEVÉKENYSÉGFORMÁK TERVEZÉSÉNEK
BEMUTATÁSA, ELEMZÉSE A SÁGVÁRI BÓBITA ÓVODA
DOKUMENTUMAINAK TÜKRÉBEN**

Belső konzulens: Nagyné Árgány Brigitta,

Egyetemi adjunktus

Külső konzulens:

Készítette: Szentpéteri Lizett Panna

ISS2IC

Nappali tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet,
Gyermeknevelési Tanszék

Kaposvár

2024.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések.....	4
2. Szakirodalmi áttekintés	7
2.1. A zenei nevelésről általánosságban.....	7
2.2. A gyermek zenei fejlődése óvodás korban.....	10
2.3. A zenei tevékenységformák tervezése.....	13
3. Alkalmazott módszerek	17
3.1. A zenei tevékenységek tervezésének megvalósulása a kutatásban résztvevő óvodában.....	18
3.2. A zenei tevékenységek formái a kutatásban résztvevő óvodában	19
4. Eredmények és értékelésük	21
4.1. Csoportok zenei tevékenységének elemzése	21
1. csoport	21
2. csoport	22
3. csoport	23
4.2. A három csoport zenei tevékenységének összehasonlítása	23
5. Következtetések és javaslatok	27
6. Összefoglalás.....	29
7. Irodalomjegyzék.....	30
8. Melléklet.....	32

1. Bevezetés és célkitűzések

Téma választásomat a zene iránti szeretetem indokolja, amit óvodapedagógusként szeretnék majd átadni a gyerekeknek. Nagyon fontos, hogy a gyermekek minél előbb és minél több zenei élményt és tapasztalatot szerezzenek, mert segít fokozni örömünket, de vigasz is tud lenni bánatunkban. A zenei képességek már 2-3 éves korban is kimutathatóak, ezért olyan kiemelten fontos, hogy a zene körülölelje a gyermekkort, mivel a gyermek általánosságban nem is észleli, de a játékok, amelyek neki pusztán örömforrások, valójában támogatják és segítik a fejlődését. A zene iránti érdeklődést tulajdonképpen már jóval a gyermek születése előtt el lehet kezdeni építeni. Kodály Zoltán is alátámasztja ezt a meghatározó tény, ugyanis *„a gyermek zenei nevelését nem csak a születést megelőző 9 hónapban, hanem az édesanya születését megelőző 9 hónapban érdemes elkezdni.”*¹ Így nyilatkozott erről 1948-ban egy konferencián: *„Arra a kérdésre, hogy mikor kezdődjék a gyermek zenei nevelése, azt találtam felelni: kilenc hónappal a születése előtt. Első percben tréfára vették, de később igazat adtak. Az anya nemcsak testét adja gyermekének, lelkét is a magáéból építi fel... még tovább mennék: nem is a gyermek: az anya születése előtt kilenc hónappal kezdődik a gyermek zenei nevelése”*². Tehát nagyon nagy szerepet tölt be az anya hite abban, hogy gyermeke egészséges fejlődésének az érdekében már a magzati és az újszülött korban is találkozzon a gyermeke a zenével, akár dúdolgatás vagy éneklés formájában.

Igazolni tudom jómagam is az előbbi tény, miszerint már az anya és a zene viszonya meghatározó szerepet tölt be a születendő gyermekének zenéhez való viszonyulásán. Édesanyám is muzikális beállítottságú, amellet, hogy tisztán énekel, gordonkázott, furulyázik még ma is, bátyám pedig klarinétozott. Mikor anyukám terhes volt velem, nem telt el úgy nap, hogy ne lett volna jelen az életemben valamilyen formában. Mióta megszülettem sem változott a helyzet, ugyanis minden nap velem van és törekszem, hogy ez így is maradjon. Nekem egyfajta kiemelkedés a hétköznapokból az, ha például zenét hallgatok vagy éneklek. Óvónőként szeretném megmutatni a 3-7 éves gyermekeknek, hogy milyen jó érzés, ha körülöleli őket a zene.

Úgy gondolom, csak olyan ember tudja a gyermekekkel megszerettetni a zenét, aki maga is teljes szívvel műveli azt. Olyan óvodapedagógus szeretnék lenni, aki által a gyerekek motiváltak lesznek és szívesen vesznek részt a zenei foglalkozásokon, bátran használják ének hangjukat és mindemellett szeretettel gondolnak majd vissza óvodás éveikre. Azonban ehhez

¹ Részlet Kodály Zoltán 1951-ben elhangzott Gyermeknap beszédéből

² Részlet Kodály Zoltán 1948-ban Párizsban elmondott beszédéből. Gállné Gróh Ilona (2008): Zenei nevelés az óvodáskor előtt. In: Parlando 2008/3.

elengedhetetlen feltétel, hogy leendő óvodapedagógusként ismerjem azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a gyermek személyiségének fejlődését.

Az óvodai zenei nevelés során fontos, hogy a dalok igazodjanak a gyermek egyéni fejlettségéhez, életkorához és sok múlik a pedagóguson, hogy ő milyen dalokat választ a gyerekek számára, amelyek megfelelnek az előbb említett szempontoknak. Ezt az állítást Forrai Katalin: Ének az óvodában (2017.) című könyve is alátámasztja, amely az óvodapedagógusok képzésén belül az óvodás életkor zenei nevelésének alapjául szolgál.

Dolgozatomban azt a célt tűztem ki, hogy felhívjam a figyelmet a zenei nevelés tervezésének fontosságára és hogy a gyakorlatból vett példákon keresztül további tapasztalatokat szerezzek egy óvoda zenei nevelésének programjából. Ezzel ötleteket, példákat merítve, amelyeket majd remélhetőleg tudok kamatoztatni az óvónői pályafutásom során.

Kutatási kérdéseim: A Ságvári Bóbita Óvoda gyakorlatában hogyan valósul meg a tervezés a zenei tevékenységformákat tekintve?

Hogyan tervezik az óvodapedagógusok a zenei tevékenységeket az óvodai tematikus tervbe, és milyen szempontokat vesznek figyelembe a tervezés során?

Dolgozatomban a kutatási kérdések megválaszolására a kvalitatív módszereken belül a dokumentumelemzés módszerét választottam. Áttekintem egy kiválasztott óvoda alapprogramját, hogy abban hogyan jelenik meg a zenei nevelés és az itt megfogalmazott zenére vonatkoztatott célkitűzések mennyire valósulnak meg a tervezés során. Megvizsgálom az óvoda csoportjainak az elmúlt évre készült (2023.) őszi tematikus terveit a zenei nevelésre vonatkozóan. A dalanyag, a hangterjedelem, a zenehallgatási anyag és a zenei készségfejlesztési területek lesznek a vizsgálat középpontjában. Táblázatos formában észrevételeimet, a dokumentumokban leírtakat összegzem, összehasonlítom miben térnek el vagy hasonlítanak egymáshoz a csoportok tervei, melyek azok a könyvek vagy internetes oldalak, amelyekből választják a dalanyagot és miért. Táblázatos formában összegzem és levonom a következtetéseimet. Ezáltal kapok majd egy képet arról, hogy jelenleg az óvodapedagógusok korosztályonként milyen szempontok alapján választják a dalokat, a zenehallgatási anyag milyen forrásból származik és milyen készségfejlesztésekre kerül a sor a zenei nevelés során.

A szakdolgozatot a zenei nevelés általános leírásával kezdtem, amelyben a zenei nevelés fontosságára térek ki. Céлом, hogy felhívjam a figyelmet arra, hogy a zene minden emberben ott van, megfelelő neveléssel és módszerekkel mindenkiben felszínre tud törni, amely színesebbé varázsolja a mindennapokat.

Fontos megemlítenem a gyermekek zenei fejlődését is, hiszen nagyban kapcsolódik a témámhoz. Mint leendő óvodapedagógus ismernem és tudnom kell a különböző korcsoportok zenei képességeit és azoknak fejlesztését. Az ismeretek által fogok tudni olyan foglalkozásokat tervezni, amelyek elősegítik a gyerekek megfelelő zenei fejlődését.

A témám központjában a tervezés áll, ez indokolta a szakirodalmi áttekintés zárását. Fontosnak tartottam azokról a szempontokról írni, amelyek alapot adnak az óvodai Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozásoknak, így hasznos volt kutatnom szakirodalmakat ezzel kapcsolatban, mivel az óvodai nevelés során nagyon sok múlik a tervezésen.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A zenei nevelésről általánosságban

Egy gyermek már jóval hároméves kor előtt fogékonyvá válik a zenére, hiszen a különböző hangokra, énekekre reagál mozdulataival, tekintetével, mimikáival, hangadásaival. A kisgyermek ritmusérzéke, hallása a rendszeres éneklés és játék által spontán fejlődik, és ezáltal elkezd kialakulni az éneklési készsége is. Megfigyelhető, hogy a kisgyermeket a zene mozgásra készíti, mely javítja mozgáskoordinációjukat. Előbb-utóbb alkalmazkodnak a ritmushoz, lüktetéshez, amely az egyensúlyérzékét is javítja.

A gyermek első nevelői színtere a család. Tehát ha az anya (vagy apa, nagymama, testvér, rokon) ölébe veszi gyermeket, dúdol, mondókákat mond vagy lovagoltatókat játszik vele, már megadta a lehetőséget gyermekének a zene iránti érdeklődés elindítására úgy, hogy mindez érzelmileg hatással van rá. Az anya közelsége különleges kapcsolatot biztosít anyagyermek között, segít az anyanyelv megalapozásában, a beszédindításban, hiszen a gyermek biztonságban van, öröm lesz számára a közös játék, erősen kötődik a vele játszó felnőtthez.

A mondóka a legelső költői műfaj, amellyel a gyerek találkozik. A mondókák könnyen tanulhatósága lehetővé teszi, hogy a gyermek sikerélményhez jusson, szókincse ezáltal gyarapszik. Ha ez az örömforrás egy gyermeknek otthon nem adatik meg, akkor ezt az intézményes nevelés keretein belül kell biztosítani. Ugyan a kreativitás fejlesztésének minden életkorban döntő szerepe van, óvodás kortól kezdve módszeresen kell vele foglalkozni. Az aktív zenélés és éneklés hozzájárul a gyerekek önállóságához, bátorságához, ahhoz, hogy alkotó személyiséggé váljanak. Mint említettem az óvodában minél több zenei élményt kell biztosítani, főleg azért, mert egy óvodába lépő gyermeknek lehet, hogy ez lesz az első zenei élménye. Az első élmény bármely területen, minden ember életében meghatározó szerepet tölt be. Kodály megfogalmazásában így hangzik: *„Mindenkinek az a zene fekszik legjobban, amelyhez gyermekkorában szokott. A korán fejlesztett jó ízlés nehezen rontható el később. Ezért ügyeljünk az első benyomásokra. Az egész életre kihat.”*³

*„Az óvodai nevelés célja és feladata a 3-6-7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, ezen belül a gyermek személyiség egészséges kibontakoztatása, és az iskolai oktató-nevelő munka elősegítése.”*⁴ Az imént említett mondat az a mondat, amely legelőször elhangzott az egyetemi tanulmányaim megkezdésekor. Már az első naptól kezdve kiemelték tanárainak ennek a mondatnak a fontosságát. Nem volt olyan tantárgy, amelyben ne

³ Pálfi S.(szerk.): Óvodapedagógiai Módszertani Kézikönyv, 62.oldal

⁴ ONP, 1990.

szerepelt volna ez a mondat. Ennek a ténynek a megértését kulcsfontosságúnak tartom minden leendő óvodapedagógus számára.

A zenei ízlésformálásban az óvodapedagógusnak nagy felelőssége van, hiszen a gyermeknek még nincs kialakult értékrendszere. Ezáltal minden befogad, amit a környezetében, televízióban, interneten hall és utánozni próbálja azt. Főleg a mai egyre médiaközpontúbb világban találkozhat például kifogásolható minőségű reklámszövegekkel. Legyen az a dalanyag akármilyen értékes vagy értéktelen, az ugyanúgy eljut hozzá, tehát a pedagógusnak gondosan meg kell válogatnia a zeneműveket a gyermekek számára. A nevelés anyagába a mondókák, gyermekdalok és a művészi jellegű komponált zenék tartoznak.

A zenei nevelés sok irányba kihat, de csak akkor eredményes, ha az éneklés, énekes játék örömteli élménnyé válik a gyermek számára. Tanulmányaim alatt megtanultam, hogy óvodáskorban, tehát 3-7 éves korban alapozzuk meg a gyermekek jövőjét e területen is. Ebben a korban szerzett zenei tapasztalatok nagyban befolyásolják a gyermek későbbi hozzáállását a zenéhez. Ebben a periódusban a leginkább fogékonyak a zenére is a gyermekek, ha elmulasztjuk ennek a lehetőségnek a megteremtését, akkor a későbbi években ezt nagyon nehéz lesz pótolni.⁵ Tehát a gyerekekkel foglalkozó pedagógus legyen minden területen példaértékű, pozitív minta számukra. Az óvodapedagógus hároméves tervszerű munkája jó alapot biztosít az iskolai évekhez, mivel a zenei képességek a tantárgyakban is nagy szerepet vállalhatnak.

Az óvodai életben többféle szervezeti formában valósul meg a nevelés. Vannak kötelező foglalkozások, amelyekben az egész csoport szervezeten vesz részt. A kötetlen módon szervezett foglalkozásokon az óvodapedagógus szabad játékhelyzeteket teremt, amelyben a csoport egy részét aktivizálja, ezáltal a gyerekek önkéntelenül vesznek részt az adott tevékenységekben. A spontán ének a nap bármely szakaszában megszólalhat a gyerekek, illetve a felnőttek kezdeményezése által is. Ez a módszer más területeken is alkalmazható. Gondolok itt például, ha a vizuális foglalkozás közben a gyerekek mondókát mondanak vagy énekelnek.

A zenei nevelés alapját az énekes játékok alkotják⁶. A dalosjáték magába foglalja a gyakorló-, szerep-, szabály játékok lényegét, ezért a szakemberek nem is sorolják egyik kategóriába sem. Nem csak a zenei képességek fejlődnek általuk, hanem a gyermek egész személyisége is. A játék fontos helyszíne mindig a gyermek képzeletében van. A gyermek és az óvopedagógus is „úgy tesznek”, mintha elhinnék, hogy mackók vagy macskák lennének, tehát szimbolikus szerepet vállalnak. Ezáltal szoros érzelmi kapcsolat jön létre a gyerek és a pedagógus között. Mindegyik játéknak szabályai vannak. Miután a gyermek ezeket elsajátítja,

⁵ Kodály Zoltán (1941.): Zene az óvodában 90.o.

⁶ Forrai Katalin (2017.): Ének az óvodában

szívesen játssza is azokat. Alakul a szabálytudatuk, a toleranciájuk, az egymáshoz való alkalmazkodási képességük, bővül az aktív és passzív szókincsük és még nagyon sok más területen fejlődnek, miközben ez teljesen természetesen, a játék örömeivel történik. A játék akkor jó, ha a gyerek is látja, érzi, hogy az óvodapedagógus is szívesen játssza. Úgy kell részt venni a játékban, mint a gyerekek. Szükség esetén, például új énekes játék bemutatásánál vezető szerepet kell vállalnia a pedagógusnak.

Az énekléshez szükséges készségek közé tartozik a helyes testtartás, a szabályos légzés, a hangindítás, a meghatározott hangcsoportok képzését létrehozó gégemozgás, amely a hangzók képzéséért felelős. Ha az éneklés táncos vagy játékos mozgással jár együtt, akkor ehhez újabb tájékozódási és mozgási készségekre van szükség.

Amellett, hogy a jó zene érzelmeket, hangulatot teremt, azokat meg is tudja változtatni. Ha egy hideg, esős napon jókedvű, vidám dalokat éneklünk a gyerekeknek, ezáltal ők is jó kedvre derülnek. Ha egy intenzív játék vagy testnevelés óra után felhevültek, egy kellemes, csendes zene lecsillapítja őket, sőt a délutáni alvás előtti altatódal nyugtató hatást kelt a bánkódó, síró gyermekben is.⁷

Különböző eszközök használatával megkönnyíthetjük a zene megértését, átélését. Az egyik leghatásosabb eszközök közé tartoznak a gyermekhangszerek. Módszertanilag helyes alkalmazásukkal hatékonyan fejleszthetők a gyerekek zenei képességei. A hangszeres játék közben fejlődik a gyermek belső hallása, alkotóképessége, emlékezőképessége, formaérzéke. A hangszerjáték előnyei közé tartozik, hogy látható a hangforrás, amelyet a gyerekek kezükbe vehetnek, esetleg ki is próbálhatnak. A tevékenység közben számtalan tapasztalatra tehetnek szert. Még hatékonyabb módszer, ha a gyerekek saját kezük által készítene hangszereket. Az alapanyagokat saját környezetünkben is felfedezhetik. Ilyen lehet például egy kő, dió, makk, amelyek nem csak az újrahasznosítás szempontjából hasznosak, hanem mivel az egész tevékenység egy összetett folyamat, így ennek következtében koncentrációt, finommozgásokat, türelmet igényel a gyermekek részéről.

Sokan ebben az új technológia központú világban megfedkeznek a hangszerek létezéséről. Sok felelősség van a szülőkön, hogy milyen eszközt adnak gyermekeik kezébe. Nem mindegy, hogy egy okostelefont vagy egy hangszert. Ha az utóbbit választják akkor érdemes megfigyelni, hogy pár perc használat után mit látnak gyermekükön. Látni szemükben azt a csillogást, ami a zene okozott lelkükben.⁸

⁷ Komáromi Lajosné (2006.): A játék természetes örömeivel, 12.o.

⁸ Andrásik Removal készült interjú, „Egy napra zenésznek álltak a siófoki diákok” című cikkből, Sonline 2024.02.06.

Összesítve úgy gondolom, hogy csak olyat tudunk hitelesen átadni a gyerekeknek, amelyben mi magunk is hiszünk. Ezért fontos tisztában lenni a zene életgazdagító lehetőségeivel.⁹ Ezek alapján fontos az óvodapedagógusok részéről az önképzés, gyakorlás, mivel így lehet fenntartani az elégedettség érzést, amely következtében sokkal motiváltabbak és eredményesebbek lesznek munkájukban.

2.2. A gyermek zenei fejlődése óvodás korban

Zenei képességekkel minden ember rendelkezik, azonban a zenére való fogékonyság, a zeneiség mértéke egyénenként eltérő. „*A zenei nevelés alapja: az ember zenei képességeinek felismerése.*”¹⁰ Zenei képességeink közé tartozik az éneklési készség, a ritmusérzék, a zenei hallás, - formaérzék, - alkotókészség.¹¹ Tehát minél hamarabb fel kell ismerni ezeket a képességeket (főleg óvodában), hogy minél fiatalabb életkorban megkezdődjön a zenei fejlesztés, mint már a dolgozatban is említettem, ekkor a leghatásosabb. A zenei képesség fogalmának legpontosabb meghatározása H. Gembris zenetudós nevéhez fűződik, aki így fogalmaz: „*Zenei képességen sok faktor összessége értendő. Idetartoznak a hangszeres és éneklési képességek, a zenespecifikus kognitív folyamatok, az érzelmi és zenei tapasztalatok, a motiváció, a zenei preferenciák, attitűdök és érdeklődés.*”¹² Az óvodapedagógus feladata, hogy az előbb említett képességeket olyan módszerekkel fejlessze, amely alapot ad az iskolai neveléshez. Ahhoz, hogy ezek a képességek tudjanak fejlődni, megfelelő feltételekre van szükség. A feltételek többségének elsősorban a gyerekekben kell meglennie és az óvodapedagógusnak feladata, hogy ezek pozitív irányba tovább fejlődjenek. Az alapvető készségek fejlődéséhez elengedhetetlen a belső motiváció ereje, amelynek több forrása lehet. Ilyen lehet például, ha a gyerek sikerélményhez jut, illetve a pedagógus iránti szeretete vagy a megfelelési vágya is ösztönözheti. Maga a zene adhatja a legfőbb motivációt. Fontos tényező továbbá a szorgalom, a figyelem és a kitartás. Ezek mind alátámasztják az előbb említett zenetudós állítását a zenei képességekkel kapcsolatban. Emellett persze a külső feltételek is meghatározóak, mint például a szülői háttér, a pedagógus személye. Ezek a személyek képesek alakítani a gyerek belső motivációján.

⁹ Tóth-Pajor Szabolcsné (2016.): Kisgyermek zenei nevelésének gyakorlata

¹⁰ Paul Michel (1974.): A zenei nevelés lélektani alapjai

¹¹ Varga Hajnalka (2020.): A zenei képességek fejlesztésének technikái zeneiskolai, illetve konzervatóriumi gyakorlatban

¹² H. Gembris (1997.) 488. o. idézi Turmezeyné, Máth és Balogh (2005.)

Egy ember zenei fejlődése tulajdonságai és lelki folyamatainak fejlődésével együttesen zajlik a különböző periódusokban. A gyermek zenei fejlődése szoros kapcsolatban áll a testi és lelki fejlődésével. Már a születést követően fejlődésnek indul érzékelése.

Csecsemőkorban már működésbe lép az érzékszerveknek egy része. Legelőször az egyensúlyérzék, majd a hallás, végül pedig a mozgási (kinesztetikus) érzékelés jelenik meg. Egy gyerek születésétől kezdve élénken reagál hangokra, helyváltoztatásokra. 6 hónapos korára már ritmikus mozgás végezhet mondókákra, énekekre. Minden egészségesen fejlődő gyereknél megfigyelhetők hintázó, önmagát ringató mozgások. Ülve törzsével előre bólogat, állva valamibe kapaszkodva karjának hajlításával-nyújtásával is előre-hátra ringatózik, állva már térdrugózásokat is végez. Mindezeket zene nélkül is ismételheti de Helmuth Moog, 1976-ban írott tanulmányában¹³ kimutatta, hogy a 18-24 hónapos gyermekek már képesek a mozgásukat rövidebb időtartalmú zenei lüktetésekhez igazítani.

A hangadások is szorosan együtt járnak a mozgással. A legelső beszédkísérletei közelebb állnak a zenéhez, mint a beszédhez.¹⁴ Énekelni viszont csak a második év végére kezd, ekkor az énekhang már közelebb áll a beszédhez. A hangszalagok fejletlensége és a hangképző szervek kis mérete miatt a kisgyermekek csak kis hangterjedelmű dalokat képesek énekelni. Mivel ebben az életkorban a gyerekek fő tevékenysége a játék, általa szerzi tapasztalatait, fejezi ki érzelmeit. A hároméves gyerekeknek még nem szabályos a mozgásuk, tempójuk lassú. Ennek oka a testi és idegi fejletlenség, önuralom hibája. Az óvodás kor végére azonban mindez rendeződik. A bizonytalan mozgás határozottá válik, tempójuk felgyorsul. Az óvodába a gyermek sok, de különböző mértékben fejlődött képességgel érkezik. Készségeinek, képességeinek fejlettségi szintjét az általános testi és szellemi fejlettségük, és az eddig szerzett tapasztalatok határozzák meg.

A zenei képességek fejlődésének fontos állomása az iskola előtti időszak, amely a 3-5 éves életkor. Az ekkor kialakult képességek, minták előkészítik a terepet a további képességek fejlődéséhez. Több képesség ebben az időszakban fejlődik a legjobban, mint például a ritmikai képesség, hangmagasság-összehasonlítás, javul az énekhang minősége, nő a hangterjedelem. Az első zenei képesség, amely kialakul hároméves korban, az a hangközhallás.¹⁵

Forrai Katalin: Ének az óvodában című könyvében, annak a 2017-es változatában a következők szerint jellemezte az óvodás életkorú gyerekek zenei fejlettségét.

¹³ Helmuth Moog: The Musical Experience of the Pre-school Child

¹⁴ Szarkáné Horváth Valéria (1995.): Az óvodai ének-zene foglalkozások módszertana

¹⁵ Asztalos Kata (2002.): A zenei képességek és zenei műveltség kutatása 85.o

Kis csoportban az év vége felé jellemző már, hogy a gyerekek önként is részt vesznek a közös éneklésben. Az egyvonalas „D” és „H” hangok között énekelnek óvónői segítséggel. Az előírt dalanyagot képességeik szerint tisztán képesek énekelni. A halk-hangos különbségét felismerik a különböző zörejen, beszéden, éneken. A mondókákat a természetes beszéd hanglejtésének megfelelően mondják. Képesek megkülönböztetni a magas-mély relációt és kézzel jelzik, amit hallottak. Az óvónő énekes vagy hangszeres előadására már néhány percig tudnak figyelni.

Középső csoportban már éneklésüket közepes hangerő jellemzi, az egyvonalas „C” és a kétvonalas „C” között. A dalanyagot az óvónő kezdése után magabiztosabban elő tudják adni, de óvónői segítséggel egyedül is. Játékos mozdulataik már ritmikusak, az egyenletes lüktetést és a dal ritmusát egyénileg is tudják hangoztatni.

Nagy csoportban már a tudatosság, önállóság jellemzi a gyerekek zenei tevékenységét. Éneklési készségük már az egyvonalas „C” és a kétvonalas „D” hangtávolságig fejlődött. Játékban vállalt szerepeiket már önállóan is képesek megoldani. Már egyénileg is el tudják kezdeni az ismert dalanyagot, óvónői segítség nélkül. Jellemző az önálló dallamalkotási készség is. Figyelmesen, érdeklődően végig hallgatnak már néhány perces éneket vagy hangszerelőadást. Játékos táncmozdulatok, esztétikus, együtemű mozgások jellemzik őket. Ezen jellemzők jelenléte kiemelten fontosak az iskolába lépés szempontjából.

Ezután következik az iskolakezdés, amely pozitív hatással van a zenei fejlődésre. A gyermekek általában 5-7 éves kor között kezdik el az iskolát és ekkora már rendelkeznek azokkal a képességekkel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy elkezdjenek zenét tanulni. A gyermekek öt éves koruk körül képesek a hangok és jelek megfigyelésére, így már hatéves kortól elindulhat a zenei fejlesztés. Ekkor ajánlott a ritmus és az éneklési képesség fejlesztése. Fontos, hogy ezt a két képességet egyszerre kezdjük el fejleszteni, mert ez az alapja a zene tanulásnak.¹⁶ *”Mivel ez az időszak meghatározó az egyén számára, fontos, hogy hagyjuk kibontakozni, ne akarjunk gyors fejlődést, és főként ne szabályozzuk túl a gyerek megnyilvánulásait.”*¹⁷

Összegezve az óvodapedagógusok részéről az óvodáskor végére elvárt zenei eredmények közé tartozik, hogy a gyerekek szívesen énekeljenek, használjanak ritmushangszereket, továbbá élményt adjon nekik a közös ének és tánc. Fontos, hogy a gyerekek mindhárom korcsoportban minél több élő zenét hallgassanak és ismerjék a népi hangszerek hangját is. A zenei nevelés a

¹⁶ Asztalos Kata (2002.): A zenei képességek és zenei műveltség kutatása 84.old.

¹⁷ Varga Hajnalka (2020.): A zenei képességek fejlesztésének technikái zeneiskolai, illetve konzervatóriumi gyakorlatban, 12.o.

gyerek egész személyiségére hatással van, hozzájárul sokoldalú fejlődéséhez, gazdagítja érzelmi világát és az egész testi, szellemi fejlődésében is nagy szerepet játszik.

2.3. A zenei tevékenységformák tervezése

A sikeres óvodai zenei nevelés feltétele az átgondolt, előre eltervezett, tudatosan szervezett munka, amely hozzájárul a készségek, képességek megfelelő fejlesztéséhez. Továbbá a tervezés azért is szükségszerű, hogy mozgósítsa a pedagógus szakmai tudását is. Mélyebbé teszi a gyermekismeretet, a csoport összetételi jellegzetességeket és az életkorok szerinti sajátosságokat.

Az óvodai nevelés programja (1989.) pontosan meghatározta az egyes korosztályokban a zenei feladatokat, a tanítandó dalok számát hangkészlet, játékos mozgás szerint és az év végére szükséges fejlettség eléréséhez a követelményeket. Ez a program segítséget adott az óvodapedagógusoknak abban, hogy a gyerekek zenei nevelését a csoport fejlettsége, gyermekek életkora szerint valósítsák meg. Ezek alapján a pedagógus feladata volt eldönteni, hogy mikor és milyen formában fog megtörténni. A gyermekek készségeinek, képességeinek fejlesztése csak folyamatos munkával válik eredményessé, ezért fontos és kötelező a foglalkozások rendszeres megtartása. Az óvodapedagógusnak ezeknek az előírásoknak a figyelembevételével kellett készíteniük egy egész éves ütemtervet. A legfontosabb alapfeltétel a fokozatosság elve. A dalokat nehézségi sorrendben tanították, tartalmi szempontból figyelembe véve az évszakokat, ünnepeket, hagyományokat, hangulatot, a gyerekek életkorát egyaránt.

Az óvodai foglalkozások között koncentrációs lehetőségeket kell keresni, mert a több oldalról megerősített élmények, tapasztalatok mélyebb nyomot hagynak a gyerekekben. Ha a dalanyag elég játékos, változatos a dallam, a szöveg és a ritmus szempontjából, akkor az jobban belevésődik a gyerekek emlékezetébe.

Az éves tervet hónapokra, hetekre bontjuk. Lehet tematikus- vagy projektervek szerint tervezni (ezt az intézmény választhatja ki), amelyek időtartalma egy naptól akár 4-5 hétig is terjedhet. A tematikus tervek meghatározott időszakra szólnak, általában táblázatos formában készülnek. Lineárisan mélyül és koncentrikusan bővül a tartalma. Megjelenik benne a differenciálás és egyéni fejlesztések feladatai. Mindig egy adott téma kerül feldolgozásra, amelyet érdemes az ünnepek, az évszakok szerint tervezni. A gyerekek létszámának figyelembevételével szükséges tanítani az egyes korcsoportok anyagát.

Jelenleg az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONOAP¹⁸) az országos irányadó oktatáspolitikai dokumentum, amely módszertani szabadságot ad a pedagógusoknak és törekvéseiknek. 1996-ban lépett érvénybe, a zenei neveléssel a „megőrizve-megújítani” szellemben foglalkozik. Minden óvodának van egy Helyi Pedagógiai Programja, amely egy átfogó dokumentum. Széles körű gyakorlatokat tartalmaz, irányítja és orientálja a nevelő közösséget.

Az előírt szervezeti keretek a foglalkozás szervezésére vonatkoznak, nem pedig a tartalmára. Tervezésnél a jól megválogatott anyag biztos alapot ad az egész éves munkához. Lehet foglalkozást szervezni kötetlen formában, amelyhez önkéntes alapon csatlakozhatnak a gyerekek és kötött formában is, amely a középső, illetve nagy csoportosok számára már kötelező. A kötött formát lehet játékos módon is lebonyolítani, de vegyes csoportokban a kisebbek részvétele ebben az esetben sem kötelező. A képességfejlesztés nagyon hatásos lehet játékba történő integrálással. A 3-6 éves korosztály legfőbb tevékenysége a játék. Játéksituációk teremtésével kapcsolódhatunk más tartalmakhoz is, amellyel még jobban hozzájárulunk a gyerekek a képzeletének fejlődéséhez. Ilyen lehet például, ha egy énekes játék segítségével kitalálunk a tervezés folyamatában egy történetet kirándulással kapcsolatban, amellyel kapcsolódhatunk a környezeti tartalomhoz is. Egy ének foglalkozáson belül, lehetőleg ne legyen sokféle játék, hanem egyféle zenei képességterület legyen sokoldalúan megközelítve. A játékokat kell differenciálni nem a gyerekeket, mivel életkorok szerint eltérőek a zenei képességek fejlettsége. A foglalkozás alatt ajánlatos elkerülni a didaktikus utasításokat (például: kell, feladat stb.), helyette inkább illesszük bele az egészet egy játékos keretbe. Ez vezeti majd rá a gyerekeket az önfelelt, vidám játéokra.

A zenei tevékenységek felépítésekor ügyelni kell az időtartamok betartására. A 3-4 éves korosztálynak 10-15 percig kötetlen formában kell biztosítani a lehetőséget a zenélésre, míg az iskolába készülő gyerekeknek az idő kitolódik már 30-35 percre.¹⁹

A bevezető részben történik a csoportszoba szellőztetése, eszközök előkészítése és szükség szerint hely biztosítása a biztonságos játékhoz. Ha mindez megtörtént, játékba hívással motiválhatjuk a gyerekeket a foglalkozásba. Az invitálás történhet mondókéval, dallal, tánccal, de akár név szerint is (például: *Kör, kör kijátszik csak a... hiányzik*). Döntő szerepet tölt be a kezdeményezés módja. Ha helyesen cselekszünk a gyerekek szívesebben csatlakoznak a közös játékba.

¹⁸ Óvodai nevelés országos alapprogramja (1996)

¹⁹ Forrai Katalin (2017.): Ének az óvodában

Ezután következik a fő rész, amelyben ismétljük a tanult mondókákat, dalokat, ahogy azt a csoport igényli. Fő feladat az énekes játékok esztétikus előadása. A legtöbb idő az énekes játékok játszása, arányait tekintve ebből a kiemelt zenei feladat néhány perc. Az új dalokat nem az adott foglalkozáson ismertetjük meg alaposan a gyerekekkel, hanem majd a későbbi dalismétlések során fogják elsajátítani azt a 3-4 év alatt. A kiemelt zenei feladatok esetében is mindig fokozatosan építjük fel a játékokat, az egyszerűbbtől a bonyolultabbig. Ne szabjuk meg hányszor játsszanak el a gyerekek egy játékot, addig ismétljük, amíg élvezik.

A befejező rész ellenőrző és záró feladatot tölt be. Ez 3-5 percet vesz igénybe, ahol a zenehallgatás és a játékba vissza vezetés történik. A zenehallgatási anyagnál nincsenek hangnemi korlátok. Előadhatunk minden olyan dallamot, amelyet nem tanítunk, viszont összefüggésben van például, a foglalkozás anyagával. Lehetnek játékdalok, népdalok, komponált gyerekdalok, énekes mesék, műzenei szemelvények. Módja lehet énekes, hangszeres és gépi előadás is. Fontos megjegyezni, hogy nem csak az ének foglalkozáson belül lehet alkalom a zene hallgatásra, hanem a nap bármely szakaszában.

Mivel a kisebb korosztálynál kevesebb ideig tart a figyelemkoncentráció elég, ha csak passzív megfigyelői a foglalkozásoknak. Viszont, ha képességük és fejlettségük engedi, természetesen ők is bekapcsolódhatnak. A 3-4 éves korosztály számára több sorláncos, egyszerű mondókás, illetve énekes játékot érdemes választani, amelyekből vidám hangulatú játékfűzéseket lehet összeállítani. Az 5-7 éves gyerekeknek már lehet párválasztós, páros tánchoz alkalmas dalokat is gyűjteni. Itt figyelembe érdemes venni még a nemek arányát. Vegyes életkorú csoport esetében jól át kell gondolni melyik mondókákat, dalokat játszhatják együtt az eltérő korosztályú gyermekek. A nagyobb életkorúak természetesen énekelhetik a kisebbek zenei anyagát, viszont a 3-4 évesek még nem képesek játszani a bonyolultabb zenei anyagokat, amelyekre már az iskola előtt álló korosztály igen.²⁰ Fontos egy-két olyan játék, amelyet mindhárom korosztály játszhat együtt. A közös játszást örömszerzés kíséri. A nagyobbaknak az ismétlés, élmény felelevenítés miatt, a kisebbeknek a tapasztalatszerzés céljából fontos. Vegyes életkorú csoportokban ezen szempontok alapján több éneket tanulnak meg a gyerekek, hiszen hallják egymástól. Minél több dalt tanulnak a gyerekek, az emlékezetünk annál jobban fejlődik. Forrai Katalin egyik tanulmányában alátámasztja ezt az állítást: „*A gyermek kapcsolatkeresése a játéktárgyakkal és személyekkel szintén változik a több éneklés hatására. A gondozónő személye, egy játékmozdulat vagy tárgy a gyermek zenei emlékképeit előhívja, felfrissíti.*”²¹ Sokkal több mindenre emlékeznek, mint mi azt gondolnánk.

²⁰ Nagyné Szarka Júlia (2007.): Zenei elkötelezettségünk az óvodában

²¹ Forrai Katalin (1977.): A zene hatása a hároméves gyermekek fejlődésére.

Egy-egy dal éneklése során nem csak magára a dallamra, szövegre emlékeznek, hanem az érzelmekre, hangulatokra is, amelyeket kiváltott belőlük.

Óvodában a zenei élményt elsősorban a közös éneklés nyújtja, ennek során a gyerekek kifejezhetik örömeiket, bánatukat. Olyan dalokat kell választani, amelyek elsősorban a gyermeki lélekhez állnak közel. Ilyen témák lehetnek, például a növényekkel, állatokkal kapcsolatosak. Az óvodás korú gyermekek kedvelik a szórakoztató témájú dalokat is, amelyek nem mellesleg oldják a bennük lévő feszültséget is. Kodály 1956-ban így összegezte erről gondolatait: „*A zenével nem csak zenét tanulunk. Az ének felszabadít, bátorít, gátlásokból, féltékenységéből kigyógyít. Koncentrál, testileki diszpozícion javít, munkára kedvet csinál, alkalmasabbá tesz, figyelemre fegyelemre szoktat.*”²² A közösségi érzés fejlesztéséhez is hozzájárul a zene, mivel a közös éneklés, körjátékozás során erősödik az összetartozás érzése, az egymás iránti tolerancia és az empátia. A közösen végzett tevékenység örömmel tölti el őket, örülnek a másik sikerének, hiszen annak eredményét is magukénak érzik.

Az emberi hang az az eszköz, amely mélyen megragadó zenei élményt ad. Ha az óvodapedagógus énekel vagy hangszeren játszik, nagyobb hatással van a gyerekekre, mint a gépzene, főleg akkor, ha még nem volt ilyen módon kapcsolata a zenével.

Kodály Zoltán is sokszor hangsúlyozta annak a fontosságát, hogy élő zenével, közvetlen módon kell megtanulni a zenei elemeket. Az énekhang, hangszer legyen a szemléltető eszköz, mert zenei tapasztalás nélkül nehezen lesznek érthetőek a verbálisan elmagyarázott szabályok.²³

A zenehallgatási anyagot gondosan meg kell választania az óvodapedagógusnak. Elővigyázatosnak kell lenni, hiszen a nagyon hangos zene hallás károsító, szorongás keltő is lehet. Igazodni kell a gyerekek és a pedagógusok ízléséhez, hangulatához. Nagy segítséget adhat Törzsök Béla: *Zenehallgatás az óvodában* című könyve. Ez olyan segédanyag, ahol a szerző mellett, hogy minőségi dalokat ajánl, megfogalmazza benne a zene hallgatás célját, hatásait. Mint már említettem, a gyerekek a korábbi évekhez képest, manapság már sokkal több gépi zenével találkoznak. Ezért olyan kiemelten fontos, hogy óvodában hozzá szoktassuk őket az igényes zene hallgatására, amely lehet néhány perces részlet is, hatására átváltozhatnak azzá, amivé csak akarnak. A zene keltette érzelmeiket, képzeletüket elmondhatják szavakkal vagy tánccal kifejezve. A gépi zenehallgatást csak fokozatosan szabad bevezetni, hozzá kell szoktatni a gyermeket az effajta, új zenei élményhez.²⁴

²² Kodály Zoltán (1956): *Tanügyi bácsik! Engedjétek énekelni a gyermekeket!*

²³ Németh Dóra Katalin-Révész József (N.a.): *Merre tovább óvodai zenei nevelés?*

²⁴ Porkolábné (1997.): *Kudarccal az iskolában*

3. Alkalmazott módszerek

A kutatási kérdéseim megválaszolásának a segítségére a kvalitatív módszereken belül, a dokumentum elemzés módszerét választottam. Mivel a tervezés és a tematikus tervek vannak a dolgozat központjában, ezért ezt a módszert tartottam megfelelőnek. Az elemzés segítségével kaphattam egységes képet arról, hogyan valósul meg a tervezés az általam választott óvodában, amely a 2 hónapos gyakorlatom helyszíne is volt. Annak érdekében, hogy még átfogóbb képet kapjak a tervezésről, áttekintettem az óvoda Pedagógiai Programját, abban pedig a zenei nevelésre vonatkoztatott fejezeteket tanulmányoztam. Volt alkalmam a gyakorlatban is tapasztalni a zenei tevékenységek megvalósulását, amely majd a későbbiekben lesz olvasható. A dolgozat írása közben az ott dolgozó óvodapedagógusokkal folytatott beszélgetések során volt lehetőségem még több információval gazdagodni a kutatási kérdéseim megválaszolására. A kutatásom középpontjában az intézményben működő három óvodai csoport őszi tematikus terveinek (részlet az őszi tematikus tervből lásd: 1.sz. melléklet) az elemzése volt, amely 2023. szeptember, október, november hónapokat foglalja magába. A táblázatba foglalt szempontjaim (lásd: 1.táblázat) segítségével elemeztem az előbb említett dokumentumot.

1. táblázat: Tematikus terv elemzési szempontsor minta

Mondóka Dal/dalosjáték Zenehallgatási anyag	Csoport összetételének aránya	Óvpedek. életkora	Dal/dalos játék, új/ismétlő	Hangterjedelem, hangkészlet	Játéktípus	Beilleszkedik -e az őszi időszakba	Kiemelt fejlesztési terület	Forrás
1. csoport								
2. csoport								
3. csoport								

(Forrás: saját szerkesztés)

3.1. A zenei tevékenységek tervezésének megvalósulása a kutatásban résztvevő óvodában

Az intézményben a tervezés mindegyik óvodai csoportban évszakokra csoportosítva történik, a gyermekek nemi és életkori sajátosságainak a figyelembevételével. Az évszakok során kiemelik azokat a zöld ünnepeket vagy hagyományokat, amelyek a programban is szerepelnek (például: őszi hét, őszi ünnepe). Ha sok kiscsoportos életkorú gyermek van, igyekeznek több kisebb hangterjedelmű dalt tervezni, főleg szeptemberben. Ez nem csak a kiscsoportosok szempontjából jó gyakorlat, hanem a nagycsoportosoknak is ad ismétlési lehetőséget, amely által több sikerélményük lesz, így felkelthetjük bennük a motivációt a zene iránt.

Az óvodapedagógusok a tematikus tervek tervezésénél figyelembe veszik továbbá a változatosságot, az évszakok, ünnepek váltakozását. Mindig sor kerül az ünnepek, hagyományok megismerésére egy adott héten vagy akár két héten átívelően. Csoporton belül az óvodapedagógusok kéthetes intervallumban dolgoznak, így a tervezés is ennek a figyelembevételével történik. Összedolgozva, mindig előre megbeszélik a tervezett témákat az adott hetekre, hogy megkönnyítsék egymás munkáját. A különböző témákat játékba integrálva dolgozzák fel a gyerekekkel. Mindegyik csoportban a hét minden napjára jut egy-egy tevékenység terület. Például valamelyik csoportban a hétfői nap van a környezet ismeret, kedden a vizuális foglalkozás, szerdán a matematikai tapasztalat szerzés, csütörtökön a testnevelés, pénteken az ének-zene foglalkozás. Ezekon a napokon az egész napos szabad játék mellé, a délelőtti folyamán megvalósulnak a különböző tevékenységek. Mindig a heti témához hasonló témájú játékos képességfejlesztés történik annak érdekében, hogy könnyen, játékba integrálva történhessen mindez.

Így történik ez az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozásokon is. Mind három csoportban törekednek az óvodapedagógusok a játékoságra. A gyakorlatom során én is törekedtem erre és igyekeztem változatos eszközöket használni a fejlesztéshez. Például volt, hogy a magas-mély relációt egy egér és egy medve báb segítségével érzékeltettem. A térben függőlegesen mutattam be, a hangomat elváltoztatva az állatok hangjának utánzásával. Az eszközök jelenléte nagyban befolyásolta a foglalkozás sikerességét. Motiválta és fent tartotta a gyerekek érdeklődését, figyelmét. A kis csoportos életkorú, és a zeneileg kevésbé fejlett gyerekeknek is jó lehetőség volt, hogy sikerélményük adódjon zenei területen, mindez teljesen észrevétlenül, játékba integrálva, amelyet örömszerzés kísért.

A nagyobb ünnepeket, magyar néphagyományokat (például: Adventi gyertya gyújtás, karácsony, Márton nap, Lucázás) csoportonként egy műsorral is megünneplik. Be van osztva

melyik csoport melyik ünnepkor ad egy kisebb műsort az óvodában. De van olyan alkalom is, amikor mindegyik csoport bemutatja a tanult verset, éneket.

3.2. A zenei tevékenységek formái a kutatásban résztvevő óvodában

A Ságvári Bóbita Óvoda csoportjaiban minden nap jelen van a zene. A zenei készségek (például a tiszta éneklés, ritmus, hallás stb.) fejlesztése mindig tevékenységekbe illeszkedik. A pedagógusok az egész nap folyamán bármikor kezdeményezhetnek. Akár a csoportszobában, vagy az udvaron is helyzetekhez, hangulathoz kapcsolva közvetlen élményként, motiválás nélkül, amely lehet dúdolás vagy hangszeres zene által egyaránt. A felnőtt minta részévé válik a gyermekek tevékenységének, ezért olyan kiemelten fontos napközben az óvónők együttes éneke, zenélése. Az altatódalok hallgatását elalvás előtt (és közben) az intézmény egyik jó gyakorlatának tekintem és a gyermekek egyik legkedveltebb tevékenysége is. Ez azonban csak abban az esetben lesz motiváció az alvásra, ha a kialakult kondicionált reflex során következik be. Tehát, akkor eredményes, ha minden nap ugyanabban az időben és ugyanolyan nyugtató, csendes dal kerül előadásra. Az előbb említett alvás közbeni nyugtató zene által a gyerekek már tudják, hogyha az megszólal, akkor el kell csendesülni és készülődni kell az alváshoz. Náluk ez szépen kialakult szokás, ugyanis minden nap ugyanabban az időben szólal meg ugyanaz a zene. Meglepődve tapasztaltam a gyakorlatom során, amikor délutános műszakban voltam, hogy az ébresztéshez is van egy dal. Amikor ez megszólal, a legtöbb gyermek már ébren van, de csak akkor kezdenek el felöltözni, amikor az ébresztő zene megszólal. Ezt is egy jó gyakorlatnak tartom.

Célkitűzéseik közé tartozik a közös ének-zenei tevékenységek, közös játék élményének megéreztetése, amely által felkeltik a gyermekek érdeklődését a zene iránt. Másik zenei nevelési céljuk közé sorolják a gyermekek zenei ízlésének és esztétikai fogékonyságának formálását népdal, népzene és népszokások megismertetésével, amelyek elősegítik a hagyományok tovább ápolását. Központi helyet kapnak az énekes-mondókás népi játékok és az igényes műzene. Van kiemelten olyan hét (szeptemberben a második vagy a harmadik hét) az őszi tematikus tervben, amely a népzenei állítja központba, és minden csoportnál megjelenik valamilyen formában. Ilyenkor népdalokat énekelnek, népi hangszerekkel találkozhatnak a gyerekek, esetleg kis is próbálhatják őket. Ez alátámasztja a Pedagógiai Programban leírt céljukat, amellyel a hagyományok tovább élését segítik ezzel elő.

Továbbá az is a célkitűzéseik közé tartozik, hogy a gyerekek minél többet tapasztaljanak az érzékszerveik által. Az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozások során és azon

kívül is napközben előfordult már, hogy hallásfejlesztő játékokat valósítottak meg az óvodapedagógusok. Ilyen volt, például amikor bekötöttük egy gyermek szemét, majd odahívtuk elé egy társát, akinek köszönnie kellett a bekötött szemű gyermeknek. A játék célja az volt, hogy az a gyermek, akinek be volt kötve a szeme, a hallására támaszkodva kitalálja, hogy ki köszönt neki. A másik ilyen típusú játék az volt, amikor színes golyóknak kellett megtalálni a párjukat bekötött szemmel. Ha megráztuk az adott golyót, akkor csak egy pár adott ki ugyanolyan hangot. A hang alapján kellett megtalálni a golyók párjait. Nagyon jó tapasztalatszerzésnek tartottam ezt a fajta tevékenységet. A mindennapok során nem igazán találkoznak ezzel a játék típussal a gyerekek, így még több örömet, izgatottságot hozott az adott csoportba.

4. Eredmények és értékelésük

4.1. Csoportok zenei tevékenységének elemzése

Az összes csoportban egy előre elkészített táblázat szerint (lásd: 1. táblázat) vizsgáltam a csoport 2023-as őszi tematikus tervét, amely a szeptember, október, november hónapokat foglalja magába. A mondókák, dalos játékok, zenehallgatás anyaga volt a vizsgálat központjában, amelyeket az alábbi szempontok szerint tanulmányoztam: új vagy ismétlődő, hangkészlet, hangterjedelem, játéktípus, beilleszkedik-e az őszi időszakba, kiemelt fejlesztési terület, forrás. Szempontjaim segítségével tisztább képet kaptam arról, hogy az óvodában, hogyan valósul meg a tervezés, amely az egyik kutatási kérdésemre adott választ.

1. csoport

Ebben a csoportban sokkal többet tapasztaltam a zenei tevékenységek megvalósulásáról, mivel ebben a csoportban végeztem a gyakorlatomat, így én is tartottam Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozást. A csoportban 54 és 52 éves óvodapedagógusok dolgoznak együtt a '90-es évek óta. Nagyon természetesen történik közöttük az együttműködés, pozitív példát mutatnak a gyerekeknek és nekem is egyaránt. A későbbi születésű óvónők kiemelten fontos a néphagyományok őrzése. Ez megjelenik a mindennapok során népi mondókák mondása, népdalok éneklése során, de kiemelten jelen van a csoport tematikus tervében, főleg a különböző ünnepek és hagyományok hetében. Ez legtöbbször október első hetében szokott megjelenni, mivel a zene világnapja október elsején van. Ezen a héten kifejezetten csak a népi mondókák és dalok vannak a központban. Az elemzett őszi tematikus tervükben (2023.) szerepelt, hogy a héten tanult népdalokat, népi hangszerekkel is előadták együttesen az óvónők a hét utolsó napján.

A csoport őszi tematikus tervében sok ismétlődő dal és mondóka szerepel még az év elején. A mondókák közül például a *Cini, cini*; *Gyerekek, gyerekek* a dalok közül *Hinta, palinta*; *Süss fel nap*; *Csiga-biga* kezdetű dalok, illetve mondókák voltak. Ezek mind kedvezőek a kis csoportos életkorú gyerekek számára, hiszen kis hangterjedelműek, így ők is tudják énekelni. A vizsgált 12 hét alatt a dalok többnyire szó-mi-ré-dó (*Hej, a sályi*; *Egyél libám*; *De jó a dió* [Kodály z.- Csukás I.]) hangterjedelműek, illeszkedtek a csoport életkori sajátosságaihoz. Kedvelt dalosjáték típusuk a szerepcserés, illetve párcserés játékok, például a *Kiszáradt a diófa* és a *Mély kútba* kezdetű dalosjátékok, amelyek többször is ismétlődnek a három hónap alatt. Az őszi időszakba illeszkedve előkerülnek a hetek előrehaladásával a szüretelő dalok (*Lipem, lopom*; *A kállói szőlőbe*), majd a libás dalok (*Hatan vannak*; *Siess libám*; *Egyél libám*) is. A

tavalyi évben ők adták az adventi műsort az óvodában, így már elég korán elkezdtek rá készülni, ez a tematikus tervükben is kitűnik. Már november második hetében megjelentek az adventi témájú dalok (*Ezüst fenyő szép sudár; Hóembernek se keze se lába; Mikulás, mikulás*) Zenehallgatási anyaguk többnyire a klasszikus zene (például: *Vivaldi: Négy évszak-Ősz*), de többször megjelenik a népzene és a különböző hangszerek (furulya, citera) bemutatása is. Előfordul az óvónők együttes éneke is, amely nem csak az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozásokon jellemző, hanem a mindennapok során is. A népi mondókák és dalok fontossága és megismertetése, ebben a csoportban teljes mértékben megvalósul a programban meghatározott céljuk szerint.

2. csoport

Hasonlóan az előző csoporthoz, a pedagógusoknak az életkora 55 és 54 év, akik körülbelül 2010 óta dolgoznak együtt. Az utóbbi pedagógus (54 éves) kiemelt figyelmet szentel a csoportjukban a hangszerek változatos használatára, amely többször megjelenik a tematikus tervükben. Zenei múlttal rendelkezik, amely befolyásolja és ösztönzi arra, hogy minél több zenei élményt adjon a gyerekeknek. Zeneiskolába járt, zenei tanulmányokat folytatott, tagja volt (és jelenleg is tagja) különböző kórusoknak, így már egészen kicsi korától kezdve az életében fontos szerepet töltött és tölt be most is a zene. A dolgozat elején is említettem, milyen nagy befolyással van az igényes zene az emberek életére, ha azt már egészen fiatal korukban megszerettetik velük, vagy legalább megadják a lehetőséget nekik a zene megismerésére. Ez az óvodapedagógus is alátámasztja ennek a kijelentésnek az eredményességét.

Ebben a csoportban a zenei hangszerek az erősségei a fent említett óvodapedagógusnak. Mivel az óvónők kéthetes váltakozásban dolgoznak, így két hetente ismétlődően találkoztam a tematikus tervben a zenehallgatásnál a hangszerek használatával. Őszi tematikus terveikben többször szerepelnek a különböző népi hangszerek (alt furulya, citera, vegyes hangszerek) bemutatása, megszólaltatása. Örömmel énekelnek az óvodapedagógusok kánont a csoport dajkájával együtt. Többnyire népi gyerekdalokat énekelnek, de előfordult már, hogy külföldi zeneszerzők művei is feldolgozásra kerültek, mint például *J. S. Bach: Szállnak, szállnak* kezdetű dala kánonként énekelve. Előző évben szerezte minősítését az előbb említett zenei múlttal rendelkező óvónő, és a foglalkozásához saját maga készített hangszert (eső bot), amely nagy sikert aratott mind a gyerekeknél és a vizsgálja eredményességéhez is hozzájárult. Példaértékűnek tartom, hogy megadja a lehetőséget a gyerekeknek, hogy megismerjék a népi hangszereket. A gyerekek mindig nagy kíváncsisággal, érdeklődéssel fordulnak az új,

ismeretlen dolgok felé, így ezt kihasználva adott egy lehetőség, elősegíteni a népi hangszerek tovább élését a fiatalabb generáció számára.

3. csoport

A harmadik csoport óvodapedagógusainak életkora megegyezően 37 év. Egyikük három éve van a pályán és csak egy éve dolgoznak együtt, de nagyon összehangolt és kreatív munka jellemzi őket. Kiemelném ebben a csoportban az óvónők tervezési szokásait. Nagyon ötletes, kreatív és nem mindennapi játéktevékenység tervezetekkel készülnek, időszakosan a gyerekek számára. Olyan témákat is feldolgoznak, amelyek nem mindennapi ismereteket tartalmaznak, és nem biztos, hogy a gyerekek találkozónak velük óvodán kívül (például: világegyetem, sellők). Az a hozzáállás, amely őket jellemzi, ösztönzi a többi pedagógust is. Nem csak a játéktevékenység tervezetük kidolgozott, hanem a tematikus tervük is. A szeptember első hetében ebben a csoportban is az ismétlő mondókák és dalok vannak a központban. Majd a hetek előrehaladtával előkerülnek a szüretelő, majd a libás dalok és daljátékok az őszi időszakba illeszkedve. A dalosjátékok típusai között van szerepcserés (*Hej, vára*), tűzvívős (*Bújj, bújj*), kergető (*Elaludt*), fogó (*Erre kakas*) daljátékok, ezek váltakoznak a hetek során. A „*mi-ré-dó*” (*Kis, kis kígyó; Siess libám; Erre kakas*) hangterjedelmű dalok, dalosjátékok a jellemzőek a vizsgált időszak alatt. Szépen kidolgozottan és jól átgondoltan szerepelnek a dalok az őszi tematikus tervükben.

4.2. A három csoport zenei tevékenységének összehasonlítása

A három csoport összességében hasonlóan tervezi a zenei tevékenységeket. Különbségek a foglalkozások megtartásában vannak. Első sorban azt említeném meg, hogy mindegyik csoportban más napokon tartják az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozásokat, de hasonlóan mindegyik csoportban, minden nap, a nap bármely szakaszában megszólalhat a zene. Mind a három csoport zenei tevékenysége a vizsgált 12 hét alatt illeszkedik az őszi időszakba. Egy csoportban találtam kisebb eltérést. Az első csoportban már a kilencedik héten elkezdtek készülni az adventre, mert ez a csoport adta a legutóbb az adventi műsort az intézményben. A csoport igényelte a hosszabb rákészülést a műsorra a nagy létszám, a sok beteg és az új beszoktatás kis csoportos életkorú gyermek miatt, ezért jelentek meg a tematikus tervben olyan korán az e témájú dalok.

Mint már a dolgozatban említettem, mindegyik csoportnál más erősségek figyelhetőek meg zenei területen. Ez, az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozások megtartásában

mutatkozik meg. Mindegyik csoportban más kerül előtérbe. Az első csoportban a néphagyományok ápolása, a második csoportban a hangszerek megismerése és megszólaltatása, a harmadik csoportban pedig, mivel kidolgozott tervezetek szerint készülnek, sokkal tudatosabb a zenei foglalkozások megtartása. Hasonlóan mindegyik csoportban odafigyeltek az év eleji ismétlésre, vissza szoktatásra és arra, hogy a 12 hét alatt előforduló mondókák, dalok, dalosjátékok és a zenehallgatási anyaga illeszkedjen az őszi időszakba. Az első csoportban tapasztaltam ebből a szempontból egy kis eltérést, amely a fent említett adventi műsor miatt volt másképp.

A csoportokban ebben a 12 hétben az egyenletes lüktetés és az éneklési készség fejlesztése volt a legtöbbet előforduló kiemelt zenei fejlesztési terület. Az év elején még olyan dalokkal történt az egyenletes lüktetés érzékeltetése, fejlesztése, amelyek egyszerűbb ritmusértékekből állnak, tehát csak „tá” és „titi” szerepel bennük (*Cini, cini; Gyerekek, gyerekek; Kis, kis kígyó*). A vizsgált időszak alatt egyenletes lüktetés fejlesztés csak egyszerűbb ritmusú mondókákkal, dalokkal történt. Az éneklési készség fejlesztése szintén egyszerűbb dallamokkal valósult meg a három hónap alatt. Olyan dalokkal, dalosjátékokkal fejlesztették az éneklési készséget, amelyeket már ismertek a gyerekek. Ez a 3-7 éves korosztály számára ideális, hiszen sikerélményt szereznek azáltal, hogy már ismert dalt énekelnek, így jobban rögzül a dallam a gyerekek zenei emlékezetébe.

Forrásként mindegyik csoport elsősorban Forrai Katalin: *Ének az óvodában* és Törzsök Béla: *Zenehallgatás az óvodában* című könyvét használja. A második csoport óvodapedagógusai ezek mellett még Komáromi Lajosné könyveiből merítenek ötleteket.

Az Alapprogram megfogalmazza, hogy az óvodai zenei nevelésnek a Kodály módszerre, népzénre kellene épülnie, viszont a harmadik csoport óvodapedagógusai a fiatalabb életkor által már igyekeznek újítani a zenehallgatást tekintve. Többször alkalmaznak gépzénét, ahol különböző zenekarok által (*Kiskalász zenekar, Tücsök zenekar*) is hallgatnak dalokat. Itt a népzene kicsit háttérbe szorul. A következtetéseimnél még visszatérek erre.

A dalanyagot tekintve vannak olyan dalok, mondókák, amelyek előfordulnak mindegyik csoportban (lásd: 2. táblázat). Nagyobb számban a kis hangterjedelmű dalok és a kis csoportos életkornak megfelelő mondókák, dalos játékok fordulnak elő mind a három csoportban. A dalanyagot többnyire a heti témához kapcsolják a tematikus tervben. Tehát, például, amikor a heti téma a Márton nap volt, akkor az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozások dalanyaga ahhoz volt köthető (*Hatan vannak; Egyél libám; Siess libám; Száz liba*). Ez nagyban hozzájárul ahhoz, hogy könnyen, játékba integrálva történhessen a tanulás.

A zenehallgatási anyagnál nincs egyezés egyik csoportban sem. Megjelenik a klasszikus zene, különböző zenekarok által előadott dalok, népzene, amelyek a dalanyaghoz hasonlóan szintén a heti témához illeszkednek. Mindegyik csoportra jellemző, hogy nem történik minden foglalkozáson zenehallgatás. Továbbá nem csak a gépzene, hanem óvodapedagógusi előadás és hangszerkíséret is előfordul. A gépzene legtöbbször a harmadik csoportban jellemző. Elenyésző számú alkalmat kap az óvodapedagógusi előadás és a hangszerhasználat. A második és az első csoportban a legjellemzőbb a hangszerkíséret és az óvodapedagógusok együttes éneke, de pár alkalommal itt is megjelenik a gépzene.

Összességében a három csoport a zenei tevékenységeket hasonló szempontok szerint tervezik. Különbségek a megvalósulás formájában vannak, de mindegyik módszer segítette az Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozások eredményes végkimenetelét.

2. táblázat: A 3 csoport zenei anyagának összesítése a vizsgált 12 hét alapján

Mondóka	Dal, dalosjáték	Zenehallgatási anyag	Forrás
<p>-Cini, cini -Hüvelykujjam -Nincs szebb állat -Réce, ruca*²⁵ -Áspis, kerekes*²⁶ -Gyípacsi paripa -Dombon török -Erre csörög a dió -Sütőben a tökmag -Csiteri, csütöri -Gá-gá-gá -Ángyom süttött -Gyerekek, gyerekek -Alma, alma -Mese, mese mátká -Erre kakas -Kerek káposzta -Egy, kettő -Süni, süni, sünike -Két kis kakas</p>	<p>-Süss fel nap -Csiga, biga -Esik az eső -Hinta, palinta -Bújj, bújj -Ajtó, ablak nyitva van -Ugráljunk, mint a verebek -Varjú károg -Héja, héja vaslapát -Kicsi őz -Mély kútba -Járom az új -Egyél libám -Siess libám -Hatan vannak -Ki libámat -Száz liba -Télapó itt van -Hull a pelyhes -Mikulás, mikulás -Itt kopog -Hóembernek se keze se lába -Ezüst fenyő szép sudár -Kiszáradt a diófa -Kecske ment a kiskertbe -Mókus, mókus: -Hej a sálvi piacon -A kállói szőlőbe -Betlehem kis falucskában -Kör, kör ki játszik -Kis, kis kígyó -Elaludt az álmos cica -Hej vára vára -Cirnos cica -De jó a dió (Kodály Z.- Csukás I.) -Esik eső csepereg -Méz, méz, méz</p>	<p>-Vivaldi: Négy évszak- Ősz (gépi) -Jajj de árva ez az erdő (énekelve) -Kolompos együttes: Én elmentem a vásárba (gépi) -Tücsök zenekar: Én elmentem a vásárba (gépi) -Gryllus Vilmos: Nótás Mikulás; Mókus, mókus; Tea (gépi) -Badacsonyi szőlőhegyen (énekelve, furulyázva) -A kállói szőlőhegyen (énekelve, furulyázva) -Volt egy kicsi kakasom (énekelve) -Állatok farsangja (gépi) -Kaláka zenekar: Icuripicuri (gépi) -Fehér havas utakon (gitár kíséret) -Magyar népmesék főcímdala (furulyázva) -Háp, háp, háp (énekelve) -Kiskalász zenekar: A nagy tök (gépi) -Ősz-Anyó(ének)</p>	<p>Forrai Katalin: Ének az óvodában Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában Komáromi Lajosné: Játékos zenebona</p>

(Forrás: saját szerkesztésű, 2024.04.13.)

²⁵ **Több csoportban is előforduló dalok**

²⁶ **Többször visszatérő mondóka/dal/dalosjáték**

5. Következtetések és javaslatok

A többszöri beszélgetés, amely megelőzte a szakdolgozat írást és menet közben is tájékozódtam az intézményben az kitűnt, hogy ugyan tervezni a program szerint terveznek, viszont a dalok ismétlése, visszatérése nem rendszeres egyik csoportban sem, a vizsgált 12 hét során. Ezt lehet akkor láttam volna át még jobban, ha a kutatást kiterjesztem több hétre, esetleg több óvoda dokumentumait is megvizsgálom. Azért tartanám célszerűnek kiterjeszteni több óvodára a vizsgálatot, hogy megismerjem más intézményben milyen szempontok alapján történik a tervezés, és az a gyakorlatban, hogy valósul meg. Az ember mindig tanulhat új dolgokat, tanulhat saját maga és más ember hibájából is. Hasznosnak tartanám, ha lenne arra lehetőség, hogy bele lássak még több óvodapedagógus tervezési szokásaiba. Nagyon jó tapasztalatot szereztem azáltal, hogy a kutatásom során hat különböző személyiséggel rendelkező óvodapedagógus tervezési szokásait ismerhettem meg. Már az egyetemi éveim alatt is kezdett kialakulni egy tervezési szokásom, de már tudom, hogy nem mindig lehet megvalósítani azt, amit eltervezek. Nagyon jó alapot ad az, ha valaki jól tud tervezni, de az is, ha tud alkalmazkodni váratlan helyzetekhez.

Ebben az óvodában ugyan vannak dal ismétlések, de egyáltalán nem ciklikusan. Fontosnak tartom az ismétléseket, főleg, ha ciklikus módon történik, mert így fejlődnek a gyerekeknek a zenei képességeik, zenei emlékezetük és az éneklési készségük. Ezáltal, majd óvodapedagógusként törekedni fogok arra, hogy a dalismétlések visszatérőek legyenek a zenei foglalkozásaim során.

A tapasztalataim azt mutatják vannak kiemelt zenei tehetséggel rendelkező gyermekek, akik érdeklődnek a zene iránt, szépen énekelnek és tartják a ritmust. Viszont a csoport nagy része kevésbé fejlett zenei területen. A vizsgált óvodában jelenleg a nagy létszámú csoportokban, nem mellesleg nagyon sok a kis csoportos gyermek, így ebből a szempontból nehéz eredményes Ének-zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozást tartani. Célszerűnek tartom ebben az esetben azt, hogy a tervezésnél minél több olyan dal legyen, amely illeszkedik a csoport életkori sajátosságaihoz. Mivel muzikális beállítottságú vagyok javasolnám az olyan óvodákban, ahol nagy létszámú vegyes csoportok vannak, lehetőséget teremteni kötetlen formában a délután során, középső-illetve nagy csoportosok számára zenei tevékenységeket tervezni, megvalósítani (például: énekes játék az udvaron, zeneóvodai foglalkozás). Ez lehetőséget adna különösen a gyerekek zenei készségeinek, képességeinek fejlesztésére, de feszültség csökkentésre és a különböző érzelmek megélésére, kiadására is jó módszer lenne.

Nagyon jó gyakorlatnak tartom azt a módszert, amikor zenehallgatásnál úgy hallgatják a gyerekek a zenét, hogy lefeksznek a szőnyegre, becsukják a szemüket. Ilyenkor mindig klasszikus, nyugtató zene szól. Többször is fordult már ez elő a gyakorlatom során, és én is alkalmaztam. Meglepően tapasztaltam, hogy milyen hatásos ez a módszer. Sokkal jobban koncentráltak így arra, amit hallottak, sokkal több mindent el tudtak utána mondani például arról, hogy milyen hangszer szólalt meg a zenében, mint amikor csak általános módon történt a zenehallgatás. Sőt ezt egy fajta lecsillapításként is használtam, ha az időjárás viszonyok nem engedték meg, hogy az udvarra menjünk. Ilyenkor lehet érzékelni a gyerekeken, hogy nincs eléggé kielégítve a mozgásigényük. Az előbb említett módszert alkalmazva sokkal nyugodtabbak lettek és a csoportban létrejött zaj is csillapodott.

Az őszi tematikus terveket vizsgálva, mindhárom csoportnál tapasztaltam, hogy nem minden alkalommal történt zenehallgatás. Nem kötelező minden zenei foglalkozáson belül a zenehallgatás, viszont a gyerekeknek szükségük van az igényes zenére. Előfordulhat, hogy az óvodai környezeten kívül a gyerekek nem találkoznak igényes zenével, ezért kell minden adandó alkalmat kihasználni az óvodában, amelyet ki tudunk tölteni zenével.

A harmadik csoportnál említettem, hogy vissza szorul a népzene, a zenehallgatás többször fordul elő gépzenevel. Óvodapedagógusként ebben az esetben, inkább javasolnám az énekhang használatát. Sokkal nagyobb ösztönzést ad a gyerekeknek, mivel ilyenkor a pedagógus a minta, akit utánoznak és követnek. Minél többször énekel az óvónő, annál nyomatékosabban fog beleépülni a gyermek emlékezetébe a dallam, a szöveg vagy mindkettő. Ha meg is ragadja érzelmileg az még hatásosabb, hiszen szeretettel fogja azt ő is énekelni. Azok mellett, hogy fejlődik az éneklési készsége, az emlékezete, a hallása és a különböző zenei készségek, kötődni fog a zene által okozott érzésekhez, amely elindíthatja azon az úton, hogy a zene által a későbbiekben is át szeretné élni ugyanazokat az érzelmeket. Ez lehet, hogy nem tudatosan történik meg, de ha megtörténik akkor már kimondhatjuk, hogy óvodapedagógusként segítettük tovább éltetni Kodály Zoltán elveit és sikerült a zene szeretetét beültetni a fiatal generáció szívébe. Kodály Zoltán idézetével zárnám a gondolataimat/javaslataimat: *„A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be.”*²⁷

²⁷ Kodály Zoltán (1944.): Mire való a zenei önképzőkör?

6. Összefoglalás

A szakdolgozatban a zenei tevékenységformák tervezése állt a középpontban. Céлом volt, hogy felhívjam a figyelmet a zenei nevelés tervezésének fontosságára és a gyakorlatból vett példákön keresztül további tapasztalatokat szerezzek egy óvoda zenei nevelésének programjából. Ezzel ötleteket, példákat merítettem a dolgozat megírása során, amelyeket alkalmazni tudok majd az óvodapedagógusi munkám során.

A kutatás módszerének a kvalitatív módszereken belül a dokumentum elemzés módszerét választottam. A kutatásban az általam választott óvoda (amely 2 hónapos gyakorlatom helyszíne is volt) őszi tematikus terveit vizsgáltam szeptember, október, november hónapokat tekintve, az általam összeállított szempontok segítségével (új vagy ismétlő mondóka/dal/dalosjáték, hangkészlet, hangterjedelem, játéktípus, beilleszkedik-e az őszi időszakba, kiemelt fejlesztési terület, forrás).

A kutatási kérdéseim megválaszolására azt az eredmény kaptam, hogy a vizsgált 12 hét alatt az őszi tematikus tervekben tervezett célok megvalósultak. A dalanyag beilleszkedett az őszi időszakba, mindegyik csoport óvodapedagógusai figyelembe vették a csoport életkori összetételét, az adott időszakot, a gyermekek zenei fejlettségét. Az óvodapedagógusok tervezési szokásai megegyezők, a dalanyag többször hasonló, a zenehallgatási anyag pedig csoportonként különbözik.

Összegezve azt javaslom, minden leendő és már a szakmában dolgozó óvodapedagógusnak, hogy minél többször legyen jelen az óvodai mindennapok során a zene. A zene mindenkiön ott van, csak nem minden ember fedezi fel önmagában azt. Ha óvodapedagógusként megteremtjük a gyerekeknek azt a lehetőséget, hogy felfedezzék azt az erőt, amelyet a zene ad, megkönnyítjük későbbi életüket. A dolgozatot Sarah Dessen idézetével zárnám: *„A zene a nagy egyesítő. Elképesztő erő. Olyasmi, ami még az olyanokban is közös lehet, akik mindenben, de mindenben különböznek.”*²⁸

²⁸ Sarah Dessen (2006.): Figyelj rám! Kelly Kiadó, 87.o.

7. Irodalomjegyzék

1. Asztalos Kata (2012.): A zenei képességek és zenei műveltség kutatása, Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
2. Forrai Katalin (2017.): Ének az óvodában, Móra Könyvkiadó, H.n,
3. Forrai Katalin (1977.): A zene hatása a hároméves gyermekek fejlődésére. Pszichológiai Szemle, 1977/5. 462-477.old.
4. Haffner-Kiss Alexandra (2017.): Zenei hatások kutatása a magzati időszaktól az óvodáskorig (0-7 éves kor) = Research on effect of music from foetal period until pre-school age (0-7 years old), *Köztes-Európa* 9.1-2, 343-349.
5. Helmuth Moog (1976.): The Musical Experience of the Pre-school Child, Schott Music, Michigan
6. Jersild A. T., Bienstock S. F. (1934). A study of the development of children's ability to sing. *Journal of Educational Psychology*, H.n.
7. Kodály Zoltán (1941.): Zene az óvodában K.n. Budapest
8. Kodály Zoltán (1944.): Mire való a zenei önképzőkör? Visszatekintés I.
9. Kodály Zoltán (1956): Tanügyi bácsik! Engedjétek énekelni a gyermekeket! In. Bónis Ferenc (szerk): Visszatekintés 1. Zeneműkisdó Vállalat, Budapest
10. Komáromi Lajosné (2006.): A játék természetes örömeivel-Ének-zenei nevelés óvodai gyakorlatomban, Antológiai Kiadó, Lakitelek
11. Nagyné Szarka Júlia (2002.): Ének-zenei nevelés az óvodák helyi programjában, *Kisgyermeknevelés (MÓE szakmai folyóirata)* 4.évf., 20-30. oldal
12. Nagyné Szarka Júlia (2007.): Zenei elkötelezettségünk az óvodában, *Studia Caroliensia* 2. szám H.n.
13. Németh Dóra Katalin-Révész József (N.a.): Merre tovább óvodai zenei nevelés? Kreatív pedagógussá nevelés az óvodapedagógus képzésben, H.n.
14. Paul Michel (1974.): A zenei nevelés lélektani alapjai, Zeneműkiadó, Budapest
15. Paul M. Sullivan (2016.): The effects of music in kindergarten lessons on student engagement and student learning, University Boston, Massachusetts
letöltve:2024.03.02.
16. Pálfi Sándor (szerk.) (2015.): Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv. Debreceni Egyetem, Debrecen, letöltve:2024.01.24.
17. Porkolábné Dr. Balogh Katalin (1997.): Komplex Prevenciós Óvodai Program- „Kudarccal nélkül az iskolában”, Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt.

18. Ságvári Bóbita Óvoda és Bölcsőde, Pedagógiai Program, 2022. letöltve:2024.02.01.
19. Snow, M. (1998). Infant Development. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
20. Szarkáné Horváth Valéria (1995.): Az óvodai ének-zene foglalkozások módszertana, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest
21. Tóth-Pajor Szabolcsné (2016.): Kisgyermek zenei nevelésének gyakorlata, Kaposvár, letöltve: 2024.02.02.
22. Turmezeyné Heller Erika, Máth János és Balogh László (2005.): Zenei képességek és iskolai fejlesztés, Magyar Pedagógia 105. évf. 2. szám 207–236., letöltve:2024.04.20.
23. Varga Hajnalka (2020): A zenei képességek fejlesztésének technikái zeneiskolai, illetve konzervatóriumi gyakorlatban H.n., letöltve:2024.02.03.

Felhasznált idézetek:

Heiner Gembris (1997.) 488. o. idézi Turmezeyné, Máth és Balogh (2005)

Sarah Dessen (2006.): Figyelj rám!, Kelly Kiadó, 87.o.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szentpéteri Lizett Panna
A Hallgató Neptun kódja: ISS2IC
A dolgozat címe: A zenei tevékenységformák tervezésének bemutatása, elemzése a Ságvári Bóbita Óvoda tükrében
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: Magyar-Agrár és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus
A konzulens tanszékének a neve: Neveléstudományi Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év 04 hó 20 nap

Szentpéteri Lizett Panna
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

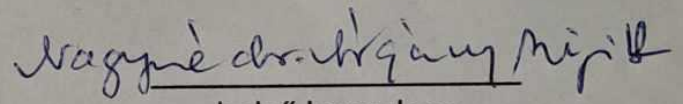
NYILATKOZAT

Szentpéteri Lizett Panna (hallgató Neptun azonosítója: ISS21C) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2021 év 04 hó 20 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.